

Industrialisatie zonder inflatie in Thailand

De fase van industrialisatie brengt in veel landen inflatie met zich mee. Hoe wist Thailand dit te voorkomen, en zal dit in de komende tijd ook lukken?

Ontwikkelingslanden worden in de fase van industrialisatie meestal na enkele jaren van snelle groei geplaagd door een hollende inflatie. Een van de voornaamste oorzaken hiervan is het ontstaan van knelpunten, zoals een onvoldoende voedselproductie, een falende infrastructuur, onvoldoende energieopwekking of tekorten in het arbeidsaanbod. In Latijns-Amerika hebben landen als Mexico, Brazilië en Argentinië om dit probleem te voorkomen van tijd tot tijd hun industrialisatie afgeremd.

Ook de meeste van de zogenaamde nieuwe industrielanden in Azië hadden in het begin van hun industrialisatieproces te kampen met overmatige prijsstijgingen. Thailand vormt hierop een uitzondering. Tijdens de periode van industrialisatie 1980-1991

stegen de consumptieprijs slechts met gemiddeld 4,5% per jaar. Voor 1992 was de inflatie slechts 4,1%; voor 1993 en 1994 wordt ze op respectievelijk 4,3% en 5,4% geraamd¹.

Voor een deel kan het uitblijven van een sterkere inflatie worden verklaard uit structurele kenmerken van het land en voor een deel uit het gevoerde monetaire en begrotingsbeleid.

Structurele kenmerken

In vele Afrikaanse landen is de industrialisatiepolitiek mislukt omdat de binnenlandse landbouw niet in staat bleek een snel toenemende stedelijke bevolking van voedsel te voorzien tegen redelijke prijzen. Om een sterke stijging van de kosten van levensonderhoud en volksopstanden in de steden te voorkomen hebben de regeringen van de meeste van die staten hun toevlucht genomen tot massale invoer van voedingsmiddelen. Zo werd de stagnatie van de landbouw in de hand gewerkt, de landvlucht bevorderd en gingen kostbare deviezen verloren die niet meer konden worden aangewend voor de aankoop van kapitaalgoederen.

De Thaise industrialisatie, die voornamelijk tussen 1980 en 1991 plaatsvond, ging echter niet gepaard met tekorten aan landbouwproducten. Hoewel minder dan de helft van de totale oppervlakte van het land bebouwd is – de rest is gebergte of oerwoud – maakt het tropische klimaat het mogelijk grote hoeveelheden rijst, maïs, tapioca, suikerriet, groenten en fruit voort te brengen voor

de behoeften van de bevolking en voor de export.

Als gevolg van de overvloedige moessonregens en het bergachtige karakter van een groot deel van het land was het bovendien mogelijk elektriciteit op te wekken met waterkracht. Daarnaast zijn bruinkool en aardgas in voldoende mate aanwezig. Invoer van olie leverde, gezien de lage olieprijs sinds de tweede helft van de jaren tachtig, geen probleem op. Wat de verkeersmogelijkheden betreft heeft Thailand geprofiteerd van hulp van de Verenigde Staten tijdens de Vietnamoorlog om een degelijk wegennet te bouwen. Aan het begin van de bestudeerde periode was er zeker geen gevaar voor tekort aan arbeidskrachten, gezien de grote verborgen werkloosheid en seizoenwerkloosheid in de landbouw.

Het monetaire beleid

De regering heeft door haar monetaire beleid de ontwikkeling van inflatoire krachten nog verder afgeremd. Het gevoerde beleid neigt naar een restrictief beleid maar heeft een discretionair aspect waarbij perioden met lage groei werden onderbroken door expansieve maatregelen met hoofdzakelijk reële doelstellingen.

Zoals uit tabel 1 blijkt nam het bbp tegen binnenlandse prijzen van 1980 tot 1991 toe met ongeveer 131%: meer dan een verdubbeling. Dit verklaart gedeeltelijk waarom, ondanks de groei van de geldhoeveelheid in enge zin met 144,6%, het land toch maar een geringe inflatie kende. De groei van de geldomloop in de brede zin (inclusief 'schiergeld'; termijn- en spaardeposito's + deposito's in vreemde valuta niet in handen van de centrale overheid) was relatief veel groter maar bestond grotendeels uit geld geplaatst op spaar- en termijnrekeningen dat geen rechtstreekse opwaartse druk uitoefende op het prijspeil.

Bij het begin van de periode was de inflatie evenwel nog vrij groot. De deflator van het bbp berekend op basis van vaste prijzen 1985 steeg van 1980 tot 1981 met 8,6% en het indexcijfer van de consumptieprijs nam in hetzelfde jaar toe met 12,7%. De recessie in de wereld economie en het

Tabel 1. Inflatie, geldhoeveelheid en omloopsnelheid in Thailand 1980-1991

Jaar	Bbp const. prijzen mrd Thb	Bbp-deflator 1985= 100	Bbp reële prijzen mrd Thb	Geldomloop eng ^b mrd Thb	Geldomloop breed ^c mrd Thb
80	770,8	85,4	658,5	71,4	213,6
81	819,6	92,8	760,2	73,3	253,7
82	852,9	96,1	820,0	78,3	363,0
83	914,8	99,5	910,1	81,8	529,2
84	980,0	99,3	973,4	88,8	517,9
85	1.014,4	100	1.014,4	85,8	593,4
86	1.064,3	102,9	1.095,4	102,4	617,7
87	1.165,1	107,6	1.253,2	132,4	808,6
88	1.319,0	114,2	1.507,0	148,5	956,1
89	1.477,9	120,2	1.776,0	174,7	1.381,8
90	1.625,7	126,2	2.051,2	195,4	1.529,1
91	1.782,8 ^a	140,8	2.509,4 ^a	222,4	1.832,4

Bron: *International Financial Statistics Yearbook 1993*, IMF, 1993.

a. Voorlopig, ontleend aan het *Bulletin of the Central Bank*, nov. 1993.

b. Chartaal geld niet in het bezit van banken + deposito's op zicht.

c. Geldomloop breed = omloop in enge zin + 'schiergeld'.

1. IMF, *International financial statistics yearbook 1993*, 1993, blz. 686-687 en Asian Development Bank, *Asian Development Outlook 1993*, 1993, blz. 266.

Tabel 2. Investeren, sparen en kapitaal invoer in Thailand, 1980-1991

Jaar	Investerings			Besparingen		Kapitaal- invoer	Tot. besp.+ kapt.inv.
	bedrijven	overheid	totaal	gez./bedr	overheid		
1980	124,0	62,3	186,3	152,0	5,2	44,6	201,8
1981	125,9	68,6	194,5	155,1	6,9	54,9	216,9
1982	111,3	66,5	177,8	163,3	-3,7	21,9	181,5
1983	139,4	72,9	212,3	154,9	12,1	65,7	232,7
1984	160,4	82,1	242,5	183,7	17,2	48,6	249,5
1985	152,1	91,9	244,0	185,9	11,3	40,5	237,7
1986	155,0	83,6	238,6	208,9	19,8	-6,9	221,8
1987	222,3	77,5	299,8	248,9	48,0	6,9	303,8
1988	429,0	78,7	508,3	388,8	110,7	40,2	539,7
1989	557,5	93,7	651,2	477,7	146,7	63,7	688,1
1990	761,8	134,0	895,8	481,4	222,4	185,9	889,7
1991	888,5	180,9	1.069,5	548,7	273,5	206,6	1.028,8

Bron: Bank of Thailand, *Quarterly Bulletins*, 1983-1993 en *Monthly Bulletin*, 1993 (dec). Alle gegevens in mrd. Thb.

beleid van de centrale bank (haar discontovoet bedroeg eind 1981 14,5%) leidden evenwel tot een matiging van de inflatie. Ook het wisselkoersbeleid van de centrale bank droeg er in die periode toe bij de inflatie af te remmen.

Tijdens de jaren 1981-1984 was de Thailandse baht namelijk gekoppeld aan de Amerikaanse dollar, die toen ten opzichte van de munten van de andere industrieel ontwikkelde landen recordniveaus bereikte. Hoewel Thailand deze koppeling niet volledig kon volhouden (in 1981 werd de baht ten opzichte van de dollar gedevalueerd met 8,7% en in 1984 nogmaals met 15%) leidde deze koppeling toch tot lagere invoerprijzen voor vele producten uit andere industrieel ontwikkelde landen dan de Verenigde Staten.

In 1982 was de deflator maar 3,7% hoger dan in 1981 en voor 1983 bedroeg de toename amper 3,5%. Het indexcijfer van de consumptieprijzen steeg in die jaren respectievelijk met 5,3 en 3,8%. De centrale bank heeft evenwel haar restrictieve monetaire beleid slechts geleidelijk afgebouwd. Pas in 1986 was de discontovoet teruggebracht tot 8%.

In de periode 1986-1990 kende de wereldeconomie een economische opleving, die in de meeste landen leidde tot een ietwat sterkere prijsstijging. Ook in Thailand nam de inflatie enigszins toe. Zoals uit tabel 1 blijkt slaagde de overheid er evenwel in ze onder controle te houden. In 1987 was de deflator 4,6% hoger dan het vorige jaar, in 1988 6,1%, in 1989 5,3% en in 1990 5,0%. De Thaise baht

bleef tijdens deze periode gekoppeld aan de Amerikaanse dollar.

Aangezien de wisselkoersen van de dollar ten opzichte van de munten van de andere landen bijna doorlopend daalden, hield deze koppeling een gevaar in voor meer inflatie door hogere importprijzen. De Bank of Thailand heeft daarom niet vastgehouden aan een stabiele waarde van de baht ten opzichte van de dollar, maar de wisselkoers enigszins laten schommelen. Dit heeft geleid tot een beperkte revaluatie van de baht ten opzichte van de dollar, waardoor het gevaar voor inflatie afgezwakt werd. Als gevolg van de hoogconjunctuur in de wereldeconomie namen evenwel in de loop van de jaren 1988-1991 de buitenlandse investeringen in sterke mate toe. Voor zover dit niet werd gecompenseerd door meer import hield het een gevaar in voor een overmatige groei van de geldvoorraad. De overheid was dus verplicht niet alleen door haar monetaire politiek de inflatie tegen te gaan maar ook een beleid te voeren inzake de buitenlandse investeringen.

Het investerings- en begrotingsbeleid

Omdat de gemiddelde spaarquote van de gezinshuishoudingen in een ontwikkelingsland in de regel laag is, moeten grote bedragen aan vreemd kapitaal worden ingevoerd om een snelle industrialisatie mogelijk te maken. Dit leidt tot een te grote vraag naar goederen en diensten indien dit vreemd kapitaal hoofdzakelijk wordt belegd in gronden, gebouwen en producten waarin veel binnenlandse arbeid is geïncorporeerd.

Deze wetmatigheid zet de ontwikkelingslanden ertoe aan directe investeringen van buitenlandse onderne-

mingen te verkiezen boven buitenlandse beleggingen in portefeuillewaarden of op depositorekeningen. Directe investeringen leiden immers in de regel tot de import van grote hoeveelheden buitenlandse kapitaalgoederen. Bovendien bieden ze het voordeel dat nationale arbeidskrachten geleidelijk vertrouwd worden met nieuwe technologie. Door het toekennen van investeringssubsidies en het ter beschikking stellen van industrie-terreinen heeft de regering van Thailand er tijdens de jaren 1980-1991 naar gestreefd de directe investeringen aan te wakkeren.

Tot en met 1987 werden ongeveer twee derden tot drie vierden van de totale investeringen gedekt door binnenlandse besparingen. Het overheidstekort dat gelijk is aan het verschil tussen de overheidsinvesteringen en de overheidsbesparingen schommelde tussen de 8 en 9% van het bbp (zie tabel 2).

Dit wakkerde de inflatie aan en verklaart waarom de centrale bank een streng restrictief monetair beleid moest voeren om het afglijden naar een hollende inflatie te voorkomen. Toen evenwel als gevolg van de recessie in de wereldeconomie in 1982 het tekort overmatig dreigde toe te nemen, voerde de regering een belastinghervorming door. De inkomensbelasting werd verhoogd en een belasting ingesteld op de verkoop van onroerende goederen². Dit leidde tot een stijging van de inkomsten van de overheid en vermindering van het overheidstekort van iets meer dan 8% van het bbp in 1983 tot 2,4% in 1987.

Tijdens de jaren 1988-1989 kwamen de directe investeringen uit het buitenland op gang. Vooral Japanse en Amerikaanse ondernemingen richtten bedrijven op voor de voortbrenging van arbeidsintensieve producten zoals textiel, lederwaren, elektrische en elektronische onderdelen en apparaten, plastics, enz. Ook Europese ondernemingen trachtten voordeel te halen van de lage lonen en gunstige fiscale voorwaarden. Nederlandse bedrijven bij voorbeeld investeerden in 1989 1,6 mrd. Thb (ongeveer f 130 mln.), hoofdzakelijk in de elektronische en elektrische industrie. Hierdoor was Nederland in dat jaar de zesde belangrijkste investerende na-

2. Tax reform in 1982, *Bangkok Bank Monthly Review*, mei 1983, blz. 17-21.

tie in Thailand (na Japan, Hongkong, de VS, Taiwan en Singapore)³.

De vestiging van talrijke buitenlandse ondernemingen leidde niet alleen tot een grote vraag naar ongeschoolde arbeidskrachten maar ook naar geschoolde werknemers. Gezien het beperkte aanbod aan geschoolde krachten vond er een stijging plaats van de lonen van deze klasse van de bevolking. Er ontstond in Thailand en meer bepaald in de hoofdstad Bangkok een vrij omvangrijke middenklasse die in staat was een belangrijk deel van zijn inkomen te sparen. Dit komt tot uiting in de vrij sterke stijging van de privé-besparingen in de jaren 1988-1991. Ze vertegenwoordigden in 1988 samen met de afschrijvingen 87% van het globale bedrag aan investeringen. De stijging van de inkomens van een deel van de Thaise bevolking leidde bovendien tot een verhoging van de opbrengst van de belastingen. Vanaf 1988 sloot de overheid regelmatig haar begroting af met een overschot, hetgeen ertoe bijdroeg het gevaar voor sterke inflatie beperkt te houden.

Huidige situatie

Ondanks de recessie in het grootste deel van de industrieel ontwikkelde wereld heeft de hoogconjunctuur zich in Thailand tijdens de jaren 1992 en 1993 voortgezet. Het bbp tegen constante prijzen wordt door het onderzoekscentrum van de Bangkok Bank voor 1992 geschat op 2.260 mln. Thb, dit is 7,2% meer dan in 1991. Voor 1993 werd een verdere groei voorzien met 7,5%⁴. Dit is voor een belangrijk deel het gevolg van het produktief worden van de talrijke investeringen uitgevoerd tijdens de voorgaande jaren.

Aan deze successtory is er evenwel ook een schaduwzijde. Op termijn doen zich enkele problemen voor, die het moeilijker zullen maken om het gevaar voor inflatie uit de weg te gaan.

Inkomensverdeling

Ten eerste is er de noodzaak voor de overheid om iets te ondernemen tegen de grote inkomensongelijkheid. Terwijl sommige 'tycoons' zich snel verrijken door grondspeculatie en export van producten naar de industrielanden, leeft een groot deel van de boeren- en arbeidersbevolking in de grootste armoede.

Schattingen van de inkomensverdeling zijn wat verspreid over verschillende bronnen en de berekeningsmethodes leiden dikwijls tot onvergelykbare resultaten. Het lijkt er echter op dat zich een aanzienlijke en min of meer continue toename van de inkomensongelijkheid heeft voorgedaan vanaf de jaren zestig tot het begin van de jaren tachtig⁵. Recentere gegevens wijzen er bovendien op dat de inkomensverdeling voornamelijk tijdens de (eerste helft van de) jaren tachtig schever is geworden⁶. Wat de huidige trend en de situatie in de nabije toekomst betreft zijn de meningen verdeeld. Ze variëren van stabilisatie op hoog niveau tot verslechtering van de inkomensverdeling.

Wat de boeren betreft heeft de regering beloofd een deel van de gronden die overheidseigendom zijn, te schenken aan landloze boeren. Dit houdt evenwel een gevaar in voor een verdere ontbossing van het land en een daling van de kwaliteit van de bodem. Voor de arbeiders zullen de sociale voorzieningen uitgebreid worden. De regering schrijft er evenwel voor terug aan bedrijven hoge sociale lasten op te leggen, uit vrees dat de bedrijven weg zullen trekken naar andere lage-lonenlanden, zoals communistisch China en Vietnam. Dat betekent dat de overheid een groot deel van de kosten op zich moet nemen, wat een zware financiële last voor de staat zal inhouden.

Infrastructuur

Ten tweede dringen zich een aantal grote infrastructuurwerken op. In de hoofdstad Bangkok heeft de sterke groei van het autoverkeer geleid tot ernstige congestie van het wegennet. Men plant de bouw van een 'Sky train' en van meerdere verhoogde autowegen, maar dit zal miljarden Baht kosten. De overheid tracht de zware financiële last af te schuiven door een beroep te doen op de privé-sector, maar zelfs als die de werken volledig financiert zal dit toch aanleiding geven tot een grote geldschepping door de banken, dus tot een gevaar voor inflatoire spanningen.

Corruptie

Ten derde wordt de overheid ook geconfronteerd met een toenemende ontevredenheid van haar ambtenaren. Hun lonen zijn minder snel gestegen dan de lonen in de marktsector.

Indien de overheid wil vermijden dat, zoals in vele ontwikkelingslanden, de ambtenarij verder afglijdt naar nog meer corruptie zal ze met forse loonshogingen over de brug moeten komen.

Produktiestructuur

Ten slotte, naarmate de Thaise economie zich steeds meer zal richten op activiteiten met een grotere toegevoegde waarde en technologie-inhoud, en typische arbeidsintensieve activiteiten zal zien vertrekken naar de nieuwe lage-lonenlanden, kunnen tekorten optreden voor bepaalde soorten geschoolde arbeid, wat op zijn beurt een opwaartse druk zal creëren op het gemiddelde loonniveau.

Dit alles laat voorzien dat het in de toekomst niet zo gemakkelijk zal zijn een groot overheidstekort te vermijden, zodat Thailand mogelijkerwijze uiteindelijk toch niet zal ontsnappen aan het inflatiegevaar verbonden aan een snelle industrialisatie. Voor de eerstvolgende jaren worden evenwel nog geen echte problemen voorzien; voor 1995 en 1996 worden immers inflatiegraden van respectievelijk 5,7% en 5,9% voorspeld, maar de lichte opwaartse trend wordt toch reeds toegeschreven aan een tekort op de arbeidsmarkt van relatief hooggeschoolden⁶.

Gaston Vandewalle en Philippe De Lombaerde

G. Vandewalle is ere-hoogleraar aan het Universitair Centrum te Antwerpen (RUCA) en gastprofessor aan het National Institute for Development Administration (NIDA) te Bangkok. P. De Lombaerde is verbonden aan het Universitair Centrum Antwerpen (RUCA) en zendingsgelastigde van het Algemeen Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking (ABOS) bij het NIDA te Bangkok. De auteurs danken H. Jansing (Nederlandse Ambassade te Bangkok), D. Vandenberghe (Vlaamse Dienst voor de Buitenlandse Handel in Bangkok) en C. Baeyaert (Generale Bank te Bangkok).

3. Thailand Economic Information Kit, *TDR*, juli 1993, blz. 19.

4. Economic indicators of Thailand, *Bangkok Bank Monthly Review*, oktober 1993, blz. 32.

5. M. Krongkaew, Poverty and income distribution, in: P. Warr, *The Thai economy in transition*, Cambridge, 1993, blz. 158.

6. Zie onder andere World Bank, *World Development Report*, Washington, 1994, blz. 162-163 en 220-221.